

Volg no.	N a m e	(Her)oprichting	(Hoofd)bestuur	Locale Besturen
†	Partai Nasional (Parna)	10-8-60	Voorsitter: H. Wajoi. Vicevoorsitter: F. Inday. Adv. Secretaris: 1. Titus Dansi- dan 2. Dorus Maury Penningmeester: P. Halibela. Adviseurs: E. Mantundoy, S. Tunja, A. T. Pattipane, Luis Swom, Agus Kabes, J. Bakanlap, A. Farungga, F. Kirihio, J. Narey. Zetel: <u>Hollandia.</u>	Aff. Niek 9/9 Voorsitter: D. Inggemir. Vice Voorsitter: D. Wambrauw. Penningmeester: <hr/>

*) Volgens pamflet:
Partei Nasional

Programma

- 1 - Liefde tot God en de medemens weewege rassediscriminatie door PARNA verworpen en rechtsbedeling op basis van gelijk recht geest.
- 2 - Medewerking aan de versnelling van de zelfstandigmaking van Nederlands-Nieuw-Guinea waarbij tastbare bewijzen van de door Nederland ternake gedane beloften worden gevraagd.
- 3 - Snelle papoesanisering van het ambtenarencorps ter vervanging van de naar patria terugkerende Nederlanders.
- 4 - Instelling van een verlofregeling die voor alle ambtenaren gelijk is.
- 5 - Aanleg van verbindingswegen naar economisch waardevolle gebieden voor meerdere ontwikkeling en vergroting van export.
- 6 - Oprichting van een volkscredietbank ter stimulering van Papoes-initiatief inzake handel, landbouw, visserij, voor meerdere economische welvaart.
- 7 - Aantrekking van buitenlands kapitaal.
- 8 - Snelle oprichting van middelbare scholen om PMS en MULO leerlingen op te vangen en vervolgens oprichting van een Universiteit.

Nadere bijzonderheden

Oprichting van de PARNA vond plaats door de eerste Papoea-student, de Seroeier Frits Kirihio, toen deze in 1960 een vacantiereis door Nieuw-Guinea maakte. Na zijn terugkeer naar Nederland in september j.l. trad de huidige voorzitter, eveneens een Seroeier, als zodanig op. Ook afgezien van de topleiding is het Seroei-element in de PARNA zo sterk, dat dit de spreiding van de partij over andere bevolkingsgroepen enigszins lijkt af te remmen.

Een andere specifieke facet van de PARNA is de uitgesproken CWNG achtergrond van vele harer leiders en leden.

Voorzitter, secretaris en penningmeester hebben allen een pro-Indonesisch gekleurd verleden, dat echter gaandeweg in een meer nationalistisch gekleurd heden lijkt over te gaan.

Van hogeregenende drie bestuursleden is Hermanus Wajei intellectueel de meest begaafde, en beschikt daarbij over een verdienstelijk redenaarstalent.

Welke de invloed zal zijn die de student Frits Kirihio, thans te boek staande als adviseur in het buitenland, vanuit Nederland verder op de ontwikkeling van de PARNA zal uitoefenen, zal mede bepaald worden door de politieke impulsen, die betroukens in Nederland zal ondergaan.

De door de heer Kirihio aan de vooravond van zijn terugkeer naar Nederland geleide oprichting van de PARNA-afdeling Biak vond bij het Biakse publiek slechts een lauw onthaal en niet zonder moeite kon een (sterk CWNG-geïmpregneerd) afdelingsbestuur worden gecreeerd. Tot de vorming van andere afdelingen, hoewel in voorbereiding in Seroei en in West Nieuw-Guinea, is het tot op heden nog niet gekomen.]

Naar verluidt zou het zeer onlangs de PARNA gelukt zijn om de heer N. Jouwe, die zich aanvankelijk buiten de recente prille politieke partijvorming hier te lande heeft gehouden, voor de partij te interesseren, in welk verband wijzigingen in het bestaande partijprogramma niet uitgesloten lijken.

Volg no.	N a m e	Datum (her) op- richting	(Hoofd)bestuur	Locale Besturen
2	Democratische Volks Partij (D.V.P.)	24-8-60	Voorsitter: A. Runtoboy. Vice voorsitter/ secretaris: M. Rumanum. Penningmeester: Sawere. Adviseur: Z. Bagre. Commissarissen: M. Waruni, R. Waisimon, J. Kinbry.	

Programma

Hoewel nog niet in het bezit van een duidelijk voor zich zelf sprekend partijprogramma, zegt men in D.V.P. kringen zich te baseren op de 9 punten, zoals deze bij de heroprichtingsvergadering in augustus 1960 werden bekend gemaakt, en die ter vermindering van nog grotere onduidelijkheid hier onverkort volgen:

D.V.P. PROGRAMMA

- (1) Het doel van DVP is: De handhaving en de bevestiging van het bewind van de Nederlandse regering op basis van het Nederlandse leiderschap jegens Nieuw-Guinea, zoals is neergelegd in de Bewindsregeling Nieuw-Guinea van 1960-1970, en in overeenstemming met artikel 73 van het Handvest van de Verenigde Naties.
- (2) Met betrekking tot de kwestie van de vrijheid van Nieuw-Guinea, die de Nederlandse regering wil geven, streeft DVP er naar om deel te nemen aan het overleg met betrekking tot het punt van de last die Nieuw-Guinea's vrijheid betekent. Indien DVP van gevoelen is, dat deze vrijheid nog niet door het volk van Nieuw-Guinea zelf gedragen kan worden, zal DVP aan de regering in Nederland voorstellen, in het bijzonder aan de Verenigde Naties, om voortgaands aandacht aan de genoemde vrijheid te schenken die de Nederlandse regering aan het volk van Nieuw-Guinea wil geven.
- (3) DVP strijdt er voor en dringt er op aan bij de regering, dat DVP deel neemt in alle besprekingen die betrekking hebben op de politiek en de ontwikkeling van de actieve opvattingen van de regering met betrekking tot de vooruitgang van Nieuw-Guinea; ook al bedrijft de Nederlandse regering interesse-politiek, alias een politiek van "winst-verlies" in Nieuw-Guinea.
- (4) DVP bevordert steeds de invloed van zijn streven met inspanningen die politiek, economisch-sociaal en cultureel zijn gefundeerd.
- (5) DVP beschermt steeds de rust en het recht op vrijheid van alle bevolkingsgroepen en alle godsdiensten die in Nieuw-Guinea aanwezig zijn.
- (6) DVP streeft er naar om zijn opvatting en zijn voorstel aan de overheid kenbaar te maken, met betrekking tot de inwoners van Nieuw-Guinea om het lot van personen die zich werkelijk voor de maatschappij inspannen, te verbeteren en - wat belangrijk is - om die personen aan te wijzen om op te treden als volksvertegenwoordiger bij de besprekingen zowel in binnen- als buitenland.
- (7) Met betrekking tot de opbouw van land en volk van Nieuw-Guinea, beveestigt en beschermt DVP definitief het bewind van de Nederlandse regering bij de besprekingen met de regeringen van het Verbond van de Zuid-Pacific.
- (8) DVP strijdt voor en schenkt voortdurend aandacht aan het lot van zowel de arbeiders die een administratieve werkkring hebben als zij die handenarbeid verrichten, opdat van de zijde van de gouvernements of particuliere werkgevers de lonen, de huisvesting, de medische verzorging enz., enz., wordt verbeterd.

(9),.....

(9) Op basis van het democratisch principe en de vaderlandsliefde voor Nieuw-Guinea, zal DVP constant strijden voor een soevereine en welvarende Melanesische Federatie. DVP zal er aandacht aan schenken, dat naast het ontwikkelen van de Nederlandse taal ook het Engels en het Frans op de middelbare scholen tot ontwikkeling gebracht zullen worden.

Nadere bijzonderheden

De D.V.P., welke reeds in 1957 te Hollandia werd opgericht, leidde tot 1960 een bloedarmoedig bestaan onder voorzitterschap van Lodewijk Robert Jacadewa, een jonge, niet onintelligente Papoea uit het dorp Ormoe (Onderafdeling Hollandia), die gedurende enkele jaren zowel zijn politieke als zijn privé leven bekostigde uit D.V.P. contributiegelden, aan welke toestand tenslotte een einde kwam door een veroordeling tot 4 maanden gevangenisstraf wegens valsheid in geschrifte en oplichting.

Inmiddels vond op 24 augustus j.l. te Hollandia een z.g. heroprichtingsvergadering van de D.V.P. plaats waarbij zich als optredend voorzitter aandienende de Seroeier A.R.A. Runtoboy, thans werkzaam als Klerk bij de Dienst van Financiën.

Hoewel/zijn instelling tegenover het Gouvernement in politiek opzicht steeds loyaal is geweest - hij was in een eerder stadium te Seroei voorzitter van de Gerakan Persatuan Nieuw-Guinea - is in het verleden financiële betrouwbaarheid niet zijn sterkste punt gebleken.

Hij is overigens geen krachtfiguur en loopt gevaar te worden overvleugeld door de huidige partijsecretaris Mozes Rumainum, een Biakker van twaalf ambachten en dertien ongelukken, die slechts als een volslagen warhoofd kan worden gequalificeerd, en als zodanig te Hollandia ruime bekendheid geniet.

De penningmeester Sawere, afkomstig uit Bonggo (Sarmi) is een oudere bestuursambtenaar met een besadigde instelling, van wien een goede zij het niet grote invloed mag worden verwacht.

Over het algemeen is het gehalte van de D.V.P. leiders en leden dusdanig gering dat weinig hoop bestaat op een verantwoorde partijorganisatie op korte termijn, evenmin als op een rijpere toon van de requesten, proclamaties en vergaderingen die periodiek van het bestaan van deze partij blijkt geven.

De aanhang van de D.V.P. beperkt zich voornamelijk tot Hollandia en omstreken en is quantitatief nog moeilijk te schatten.

In de heroprichting van de D.V.P., kort na de oprichting van de PARNA lijkt een element van reactie op de PARNA-beginselen te schuilen, waarbij vergelijkenderwijs de pre-Nederlandse en anti-Indonesische instelling van de D.V.P. opvalt.

Ook al door het seer losse partijverband is van enige substantiele invloed van Mr. O. De Rijke, die door bepaalde D.V.P. kringen als adviseur wordt geclaimd, voornamelijk weinig te merken.

Volg. no.	N a a m	Datum (her) oprichting	(hoofd)bestuur	lokale besturen
3	Eenheids- partij Nieuw-Gui- nea (EPANG)	20-9-60	Voorzitter: L.Mandatjan. Vicevoorzitter: H.W. Gosewisch. Secretaresse: M.D. Robinson. Penningmeester: W. Scheepf. Leden: Chr. Andreas F. Mandatjan I. Meidedoga A. Basari. Zetel: <u>Manokwari</u>	

Programma

1. - Onafhankelijkheid N.N.G. binnen 15 jaar.
2. - Onafhankelijkheid in nauw verband met Nederland.
3. - Tegen communistische invloeden.
4. - Geen rassen en/of groepediscriminatie.
5. - Stimulering van particulier initiatief.
6. - Bevordering van buitenlandse investering in N.N.G. .
7. - Verantwoorde openlegging v. binnenland.
8. - Stimulering van particulier bezit.
9. - Zo spoedig mogelijk onder bestuur brengen van nog onbestuurd gebied.
10. - Nederlands voertaal in N.N.G..
11. - Vriendschapsbetrekkingen met Australië.

Nadere bijzonderheden

De EPANG is een curieuse combinatie van lokale Papoeabevolking (Arfakkers) en kolonisten (Indische Nederlanders) bij welke marriage de raison de Arfakkers de Indische groep aan hun zijde wenseen als blok tegen de immigratie van Papoea's van elders (b.v. Noemforezen) en waarbij de Indische Nederlanders op de Arfakkers hopen voor stemmen bij de a.s. Nieuw Guineeraad-verkiezingen.

De "Kepala Besar" Lodewijk Mandatjan is het meest invloedrijke Arfakse stamhoofd met daarbij veel prestige uit de laatste oorlog, voor wien overigens het EPANG-programma maar bijzaak is. De Heer Gosewisch is de meest vooraanstaande kleinlandbouwer, die op lidmaatschap van de Nieuw-Guineeraad hoopt.

Volg no.	N a a m	Oprichting	(Hoofd)bestuur	Locale Besturen
4	Partai Orang Nieuw Guinea (PONG)	23-9-60	Voorsitter: J. Ariks Vicevoorsitter: O. Manupapami Secretarissen: G. Manupapami J. Wabdaron Penningmeester: S. Bonsapia Commissarissen: zes streekver- tegenwoordigers uit: Noemfoor-Dore, Biak-Noemfoor, Japen-Waropen- Wapan, Roon-Wandamen, Idore-Wendessi, Inanwatan-Temi- nabean, Zetel: <u>Manokwari</u>	

Programma

- 1 - Volledige onafhankelijkheid voor Nieuw-Guinea, in Unieverband met Nederland.
- 2 - Nederlands als voertaal.
- 3 - Tegen alle daden geweld en alle propaganda welke strijdig met 's Lands welvaart.
- 4 - Borg voor welzijn van vreemden die werkzaam zijn in belang bevolking.
- 5 - Tegen vreemden met koloniale instelling en hen die rasdiscriminatie voorstaan.
- 6 - Tegen wangedrag door inheemsen t.o.v. vreemden.
- 7 - Ontwikkeling van 's Lands economie.
- 8 - Constructieve samenwerking met andere partijen in belang van Nieuw-Guinea.

Nadere bijzonderheden

De PONG is in de Manokwariverhoudingen te beschouwen als het tegenwicht van de EPANG, in zoverre dat de PONG een zuivere Papoes-partij wil zijn, terwijl de EPANG gebaseerd is op de combinatie kolonisten-Arfakkers. De PONG wil hechte band met Nederland handhaven, maar wenst daarbij de schijn uit te sluiten als zou haar standpunt door vreemden (Nederlanders) worden geïnspireerd.

De Heer Johan Ariks is een bejaarde gepensioneerde onderwijzer, die reeds Nederland bezocht en steeds van een sterk gematigd en besadigd optreden blijk heeft gegeven. Het PONG-programma ademt onmiskenbaar zijn persoonlijke instelling.

Volg no.	N a a m	Oprichting	(Hoofd)bestuur	Locale Besturen
5	Partai Serikat Pemuda-Pemudi Papua (P.S.P.P.P.)	19-10-1960	Voorzitter: Johan Wamaer Adviseur: H. Eland Leden: Evert Karubuy Benjamin Munuay Toontje Korwa Jehannis Regoy	

Programma

- 1 - Streven naar het invoeren van het Engels als voertaal.
- 2 - De partij is anti-communistisch.
- 3 - De partij wenst dat de Papoea-bevolking over zijn eigen lot sal beschikken, bijgestaan door de Nederlandse overheid.
- 4 - De partij is tegen rassendiscriminatie.
- 5 - De partij is tegen een ieder die de Papoea-bevolking vernedert.
- 6 - De partij zal samenwerken met de andere partijen in N.N.G..
- 7 - De partij zal de Papoea-huwelijksgebruiken vernieuwen.
- 8 - Verbetering van het lot van de vreemdelingen indien zij in moeilijkheden verkeren door zo mogelijk hen te ondersteunen.
- 9 - De partij is pro-Papoea.

Nadere bijzonderheden

Het partijprogramma verschilt in grote trekken weinig van die van de beide andere lokale partijen (EPANG en PONG), waarbij het overigens wel in de bedoeling van de jonge partij schijnt te liggen om alle bevolkingsgroepen in N.N.G. van Merauke tot Hollandia in zich te verenigen.

De voorzitter is een wegens dienst-versuim ontlagen gevangenisbewaker, die speciaal onder een deel van de jongere geurbaniseerde Papoea's te Manokwari zijn invloed schijnt te hebben.

De Europese adviseur van de partij geniet locale bekendheid door zijn danslessen aan autochthonen, met welke kunst de toegang tot Westers milieu voor hen zou worden geopend.

Hij is boekhouder bij de N.H.M. te Manokwari.

Gezien het prille stadium van deze politieke partij valt thans nog weinig over beweegredenen en verwachte ontwikkeling van een en ander te zeggen.

6   KPNA U HSBAY
    (K.U.E.)

20-11-1960

Voorzitter:
Esau Itaar
Vice-voorzitter :
Jonas Manu
Secretaris :
Anas Keruta :
Penningmeester :
Willem Angoway
Commissarissen :
Haroen Marwery
Edon Tean
Beth Pangkatana

Commissie van
toezicht :
Petrus Nukuboi
Martinus Marwery
Edeklia Kaway
Elisa Marwery

Adviseurs :
P. Holman
Pilatus Keruta

Zetel :
Dejo Lema Sentani,
Nieuw-Guinea.

6

K U E

- 1 - De partij is gebaseerd op recht en waarheid
- 2 - Voor vrede en tegen geweld
- 3 - Anti-communistisch
- 4 - Tegen rasdiscriminatie
- 5 - Streeft naar zelfstandigheid van Nederlands Nieuw Guinea, echter zonder streefdatum te noemen. T.s.t. soevereiniteitsoverdracht niet als voorwaarde Unie met Nederland.
- 6 - Zelfde rechten en verplichtingen voor iedere blijver als voor de autochtone bevolking.
- 7 - Afschaffing van de termen "Papoea" en "Irian" en vervanging door "Nieuw Guinees"
- 8 - Nederlands voertaal met daarnaast verplichte kennis van Engels
- 9 - Intensieve opbouw en openlegging van het achterland
- 10 - Snelle ontwikkeling van de autochtone jeugd
- 11 - Bevordering van particulier initiatief op allerlei gebied
- 12 - Aantrekking van Nederlandse en buitenlandse maatschappijen, mits niet uit communistische of zodanig georiënteerde landen

E. van Hart

J. J. van der ...

Zoals uit het op zich zelf weinig nieuwe bevattende partijprogramma reeds blijkt is deze jonge politieke partij volledig gesagsloos.

Hoewel de partij een "eenheids-partij" zegt te zijn - de inheemse benaming betekent ongeveer :

"een verlangen, een doel" of "kracht door eenheid" - en ten aanzien van lidmaatschap geen onderscheid te maken naar nationaliteit, geloof, rang of stand, is het hoofdnut van deze politieke partij der Sentanibevolking toch gebleken te zijn de wens om een tegenwicht te scheppen tegen het groeiende Beroel-overwicht zoals dit zich in de politieke activiteiten van de PARHA manifesteert. Verder is in de K.F.H. waarschijnlijk nog enige invloed aanwezig van de in Sentani gevestigde groep van Indo-Europese kleinlandbouwers, waartoe ook de adviseur P. Holman behoort.

De meest prominente figuren in het partijbestuur zijn de voorzitter, een jonge uit het dorp Enggras afkomstige dorpsonderwijzer te Deje Lama, en de penningmeester, een voormalig K.L. militair.

Hoewel uiteraard in dit vroege stadium nog weinig over het verwachte succes van deze partij valt te zeggen, lijkt de start met een ledental van ruim 300 vergelijkenderwijs niet zonder perspectief